

MEDICINA BAZATĂ PE DOVEZI. Preocupări actuale și perspective.

Interviu cu Prof. univ. dr., Lucian Pușcașiu
Departamentul de Obstetrică-Ginecologie, Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie George Emil Palade, Director al Centrului Cochrane din România

S-a născut în 1963 la Blaj și a absolvit Universitatea de Medicină și Farmacie din Târgu Mureș în 1989.

A fost numit profesor universitar la UMF Târgu Mureș – catedra de Obstetrică- Ginecologie- în 2014, după ce în 2013 a susținut examenul de abilitare.

Din 2013 este director al Consiliului Școlii Doctorale la UMF Târgu Mureș și coordonator al masterului de Cercetare Medico-Farmaceutică Avansată la UMF Târgu Mureș.

De-a lungul anilor a fost membru în mai multe proiecte internaționale ce au vizat sănătatea materno –fetală în Africa de Vest, Asia Centrală și Europa de Est.

Este autor a peste 60 de articole publicate în jurnale internaționale recunoscute care au cumulat până în prezent peste 800 de citari.

Reporter. Domnule Profesor Lucian Pușcașiu, motivul pentru care considerăm că cititorii noștri vor fi interesați să vă cunoască părerea despre unele dintre principalele preocupări actuale ale comunității științifice medicale este puternic bazat pe experiența și implicarea dvs. pe termen lung în domeniul comunității internaționale bazată pe dovezi (EBM) și mai ales cu colaborarea Cochrane.

- Ați putea spune cititorilor noștri mai multe despre modul în care v-ați implicat în comunitatea internațională EBM?

- Ce v-a motivat interesul inițial?

Lucian Pușcașiu. Pentru început, pentru ca cititorii dumneavoastră să intre mai ușor în context, vă rog să-mi permiteți să descriu puțin contextul, să fac la mise-en-scène !

Am absolvit Facultatea de Medicină Generală a Institutului de Medicină și Farmacie din Târgu Mureș (azi Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie George Emil Palade) în anul 1989 - asta era la finele secolului trecut, în negura timpului de dinainte de inventarea internetului; asta e deja greu de imaginat !

“Lectura critică a unui articol medical” este o frază pe care nici eu, nici colegii mei de generație nu am auzit-o pe perioada studiilor, iar termenul de Medicină Bazată pe Dovezi urma să fie lansat doar în 1992 de Gordon Guyatt, la McMaster University în Canada.

Generația mea a studiat medicina unei alte epoci, a unei perioade dominate de *eminence based medicine*. Lumea asculta, învăța și-si dorea să practice medicina marilor personalități medicale, a profesorilor și șefilor de clinică, ținând la experiența lor profesională.

Am avut norocul să descopăr, înfîmplător, o lucrare care a avut un impact esențial asupra mea la vremea respectivă, când eram la debutul rezidențiatului în obstetrică-ginecologie: este vorba despre ediția din 1989 a lucrării “*Effective Care in Pregnancy and Childbirth*”. De la această carte s-a produs contaminarea, apoi convertirea și adicția – care toate sunt și azi prezente.

Conceptul de MBD a fost inclus de British Medical Journal în lista celor mai importante descoperiri din medicina ultimilor 150 de ani (alături de anestezie, antibiotice, etc) și impactul conceptului este greu de evaluat. Desigur că au existat și extrem de numeroase controverse - ele continuă și azi. Dar suntem în situația în care putem face o analogie între EBM și democrație – nici una nu e perfectă, dar altceva mai bun ... nu avem.

În privința aceasta eu am fost norocos – în diverse locuri în lume, cu diverse ocazii –probabil datorită afinității –am cunoscut oameni extraordinari, dedicați promovării EBM. Iar cu trecerea timpului am ajuns să fiu membru al Cochrane Gynecology and Infertility Group, condus de Cindy Farquhar, profesor la Auckland University.

R: În ultimele decenii, comunitatea EBM s-a dezvoltat în mare măsură și a devenit un fenomen global care continuă să atragă interes.

- Care este nivelul de dezvoltare la nivel național?

- Cum au evoluat lucrurile până acum și dacă observați o creștere a motivației profesioniștilor din domeniul sănătății pentru adoptarea unei abordări EBM?

- Există oportunități de interes crescut în următorii ani?

LP: Azi, mișcarea EBM este, desigur, un fenomen global, în primul rând grație grupului Cochrane care a devenit din 1992, de la înființare, o organizație cu filiale în peste 140 de țări și cu adepți și colaboratori pretutindeni.

Nu sunt în măsură să mă pronunț privitor la unele controverse legate de organizația Cochrane – probabil inerente la această scală. Pot însă susține că, principiile medicinei bazate pe dovezi promovate de Cochrane Organization au schimbat fața medicinei în ultimii ani, peste tot în lume. Aceleași principii sunt acum recomandate în cercetarea medicală care și ea trece printr-o criză de resurse, de redundanță și de cantitate în defavoarea calității, acurateții și replicabilității- vorbim desigur de *evidence based research*. În România aceste aspecte sunt cunoscute desigur, dar în măsură insuficientă, în opinia mea. Din păcate medicina bazată pe dovezi este considerată de prea multe ori un moft, o extravaganță statistică, promovată de indivizi care, de exemplu nu știu să opereze un caz și vin cu argumente din meta-analize publicate aiurea. Universitățile de Medicină de la noi nu și-au inclus în programele lor, în mod explicit, acest concept, ca urmare el este predat nesistematic, doar datorită unor inițiative individuale –mai mult decât laudabile !- ale unor adepți ai EBM.

Desigur trebuie amintit că, după anul 2000 mai multe societăți profesionale medicale au agreeat nevoia de ghiduri clinice pentru practica medicală din România. Despre aceste ghiduri clinice s-a spus că trebuie făcute pe baza EBM. În unele situații acest lucru s-a produs. Problema e că de la existența unui ghid clinic ce are la bază EBM și pînă la implementarea în practica cotidiană, la nivel național, calea e foarte lungă și, aici reușitele sunt mai degrabă excepții.

Cred că momentul introducerii EBM la noi a fost nu tocmai prielnic din motive de educație a generației de lideri la acel moment – șefi de clinici, cadre didactice respectate, ajunse în vârful ierarhiei medicale și academice care se confruntă cu o problemă complet nouă –aceea de a fi nevoiți să conducă lucrări științifice ce trebuie elaborate după rigori care, generațional, nu le sunt cunoscute și care nu pot fi acumulate și stăpînite simplu, ușor și în timp scurt: design-ul studiilor, analiză statistică, evaluarea critică și selectarea dovezilor existente în literatură, etc.

Această stare de lucruri face ca, la momentul actual, încă să nu existe o masă critică de indivizi pregătiți să ofere consultanță corespunzătoare pentru alegerea, planificarea și derularea de studii cu adevărat relevante, în condițiile rigorilor actuale, respectiv să lupte pentru aplicarea în practică a recomandărilor ce rezultă din analiza și inter-

pretarea acestor studii.

Sigur această etapă a fost similară și în alte locuri din Europa sau din lume, acolo unde astăzi conceptele EBM sunt mult mai prezente și instituționalizate, iar asta ne obligă să sperăm ...

R: *Care este viziunea dvs. asupra dezvoltării EBM în România în următorii ani?*

LP În altă ordine de idei trebuie să spunem clar că interesul pentru EBM în România este unul serios, dar probabil disparat la nivel individual. Ca urmare a acestui fapt este oarecum nedrept că avem, deocamdată, o contribuție românească relativ modestă de producție științifică precum cea promovată de grupul Cochrane - mă refer aici la revizii sistematice ale literaturii și meta-analize.

În urmă cu câțiva ani un consorțiu universitar s-a format în România, cu scopul înființării și funcționării unui Centru Cochrane. Astfel, Universitatea de Medicină și Farmacie Carol Davila din București, Universitatea de Medicină și Farmacie Grigore T. Popa din Iași și Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie George Emil Palade din Târgu Mures au stabilit un acord de finanțare, promovare și susținere a stabilirii în România a unui centru colaborator Cochrane.

Acest centru va avea, pentru început, statutul de Centru Cochrane Afiliat și va funcționa sub tutela Cochrane Austria. Suntem extrem de optimiști că eforturile de a convinge conducerea Cochrane de la Londra vor fi urmate de succes și sperăm să anunțăm în cel mai scurt timp lansarea publică a Cochrane România.

Parteneriatul celor 3 Universități vrem să fie modelul de urmat și ca funcționare – anume nicidecum un club închis ci o zonă în care să se coaguleze și să se manifeste toți cei interesați de mișcarea EBM și care, după cunoștințele noastre, nu sunt deloc puțini: de la persoane din afara medicinei interesate de calitatea înaltă a dovezilor medicale produse și promovate de organizația Cochrane, apoi cercetători tineri la debutul carierei și pînă la nume consacrate deja din cercetarea medicală românească.

Vă mulțumim pentru amabilitatea de a răspunde întrebărilor noastre.